

Boris Domagoj BILETIĆ, Pula

(izvor: IO DHK)

JOSIP RIBARIĆ – ŽIVOT I RAD

uz 70. obljetnicu smrti

Čitati intelektualca Josipa Ribarića, proučavati njegov život, rad i cjelokupan opus, te njegovati uspomenu na nj – na primjeren je način posredujući i prenoseći mlađim naraštajima u novome vremenu i drukčijim (ne)prilikama..., to bih ovom prigodom, ako je umjesno, poručio svima nama. Zašto na Čićariji, možda baš u Vodicama ne pokušati pokrenuti kakav, makar i povremen, jezično-književni skup nadahnut Ribarićevim djelom? Pa samo na rubovima našega poluotoka imamo 4 sveučilišta na kojima se, među ostalim, mogu studirati slavistika i romanistika – naime, njihove filologije u širem (književnom i jezičnom) i užemu (jezičnom) smislu.

I. Životopis, djelovanje

Josipa Ribarića (Vodice, 11. XII. 1880. – Zagreb, 21. VIII. 1954.) najčešće se, s pravom, predstavlja najprije kao jezikoslovca, ali pogrešno bi bilo o njemu govoriti samo kao o jezikoslovcu, a da se ne spomene njegov odgojno-obrazovni, prosvjetiteljski rad, kulturno i organizacijsko pregalaštvo, širi društveni i politički angažman, sakupljačka aktivnost u njegovanju usmene narodne tradicije i baštine itd.

Uglavnom zbog primijenjene, prigodne svrhe ovoga teksta, ne ću školnički u pisanje Ribarićeva životopisa, koji je dostupan na raznim stranama, u knjigama, časopisima, na mreži

i sl. U tu svrhu uputio bih na sažetu i korisnu bilješku pulske jezikoslovke prof. dr. sc. Line Pliško u *Istarskoj enciklopediji* (u tiskanome i mrežnom izdanju), koja je bilješka preuzeta i na stranicama *Istrapedije*. Ondje autorica upućuje na izvore koje je konzultirala.

Jezikoslovac Josip Lisac pak, u povodu Ribarićeve knjige *O istarskim dijalektima* („Josip Turčinović“ d.o.o., Pazin, 2002.), u splitskoj *Čakavskoj riči* iste 2002. g. pod naslovom *Životno djelo Josipa Ribarića* piše:

„Hrvatskom dijalektologu Josipu Ribariću (1880. – 1954.), školovanu u bečkoj školi Vatroslava Jagića i Milana Rešetara, upravo je ponovno objavljeno životno djelo o istarskim govorima. Nije bio plodan dijalektolog, ali je ukupnim radom veoma zadužio znanost. Uz Poljaka Mieczysława Małeckoga (*Slavenski govori u Istri*, HFD Rijeka <i dr.>, Rijeka, 2002., izv. objavljeno u Krakowu 1930., *op. B.D.B.*), istakao se u obradbi govorā u Istri, pa je vrlo korisno da su i jednom i drugom ponovno objavljena djela o dijalekatnim idiomima u Istri. Ribarić je zapravo studiju *Gruppierung südslawischer Dialekte der Halbinsel Istrien mit einer Darstellung der Mundart von Vodice in Istrien* napisao 1916. ili 1917., i to kao disertaciju, međutim, ona nikad nije obranjena. Bila je ponuđena za objavljivanje Jugoslavenskoj / Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, ali je tiskana tek 1940., i to u Srpskom dijalektološkom zborniku Srpske kraljevske akademije. U toj studiji Ribarić daje opću dijalekatnu situaciju u Istri, uz to i opširniji opis vodičkoga govora. Vodice na sjeveru Istre rodno su mjesto Josipa Ribarića, a u Ribarića vodički je govor u stanovitoj mjeri podrobno opisan, s time da je uvršten i rječnik toga idioma. Ribarić je u Istri identificirao sve dijalekte, slavenske i romanske, i o njima rekao barem osnovne informacije. Riječ je o mletačkim, istroromanskim i istrorumunjskim govorima s jedne strane, kao i o slovenskim govorima, čakavskim dijalektima (buzetskom, ekavskom, ikavsko-ekavskom, ikavskom, jugozapadnom istarskom), kao i o perojskom govoru doseljenika iz Crne Gore, s druge strane. U cjelini je Josip Ribarić u svojoj knjizi pokazao kako je dobro obrazovani dijalektolog, ali, naravno, u njegovu radu ima i slabosti... Nakon Antuna Mažuranića, Marcela Kušara, Ivana Milčetića, Mate Tentora, Aleksandra Belića i drugih, Josip Ribarić potvrdio se kao uspješan čakavolog... Josip Ribarić ostavio je za sobom vrijedan opus, a sada nam je glavno njegovo djelo lako pristupačno.“

Zadržao bih se na trenutak na Lišćevoj rečenici: „Nije bio plodan dijalektolog, ali je ukupnim radom veoma zadužio znanost.“ Profesor Lisac u cjelini ustvrde jest u pravu, ali njegov pregnantan stav potrebno je ponekad „relativizirati“, za što su primjerice dovoljne

bitne činjenice iz Ribarićeva života, a za ovu prigodu izabrao sam ih iz sastavka *Životni put Josipa Ribarića*, onako kako je kao svojevrsan dodatak objavljen prema koncu spomenute knjige *O istarskim dijalektima*.

Evo samo brzojavno: rođenje u Vodicama na Ćićariji; brojna obitelj koja se s vremenom rasula, doduše ne dalekim, ali ipak svijetom; početno školovanje na hrvatskome u Vodicama; odlazak u Trst, školovanje na njemačkome, pjesnički prvijenci, pa i na slovenskom, suradnja u *Našoj slozi i Edinosti*; njemačka klasična gimnazija u Kranju, pobolijevanje i oporavak; hrvatska klasična gimnazija u Sušaku; studij slavistike u Beču (i veliki profesori Vatroslav Jagić, Milan Rešetar, Vacláv Vondrák), ističe se u dijalektologiji, studentski je kolega, primjerice, s Franjom Fancevom, Matom Tentorom i dr.; suradnja s Matkom Laginjom i Vjekoslavom Spinčićem; povremeno diljem Istre bilježi osobitosti narodnih govora; predsjednik je Hrvatskog akademskog kluba u Beču; skrbi o nacionalnom i gospodarskom uzdizanju istarskoga sela i seljaka; u užemu zavičaju osnivanje pučke knjižnice *Narodna prosvjeta* (1904.), pa 1907. pjevačko društvo *Zelenbor* čijim je voditeljem; obuzet je zadružnim duhom... – sve to odvlači ga od svršetka studija, diplomiranja i doktoriranja; na poziv samoga Nazora evo ga u Kastvu u Učiteljskoj školi kao suplent, prevodi s talijanskoga, surađuje s Nazorom na čitanci za hrvatske pučke škole (ilustrativan je primjer *Druge čitanke za opće pučke škole* /2. i 3. godina/ priređivača Nazora, a suradnika Kažimira Pribilovića i J. Ribarića, Beč, 1913. i 1917.); Spinčić i Viktor Car Emin na čelu su Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru, a Ribarić biva imenovan školskim nadzornikom Družbinih škola na Bujštini i Poreštini; opet se angažira u zadružnom organiziranju za napredak naših ljudi – „...kao sin seljačkih hrvatskih roditelja u Istri htio sam vratiti svome narodu ono, što sam narodu dugovao...“, piše; biva izabran za narodnoga zastupnika u Istarski sabor, ali sve prekida I. svj. rat; kao panslavist austrijskim je vlastima sumnjiv, nepouzdan, Spinčić i Laginja su mu zaštitnici, pa tijekom rata uspijeva dovršiti i srediti disertaciju *Gruppierung und Charakterisierung slawischen Dialekte Istriens* (Razmještaj i značajke slavenskih narječja Istre), kojoj među ostalima Rešetar daje najvišu ocjenu; Austro-Ugarska propada; Ribarić je u etnografskoj sekciji delegacije nove Države Srba, Hrvata i Slovenaca pa g. 1919. sudjeluje na Mirovnoj konferenciji u Parizu, u suautorstvu za tu prigodu na francuskome objavivši raspravu *Istra* u okviru izdanja *Jadransko pitanje*; iz Pariza će u Zagreb pa u Maribor kao profesor na Klasičnoj gimnaziji, osniva obitelj i ondje mu se rađa sve troje djece; neko vrijeme predaje hrvatski na svih šest tadašnjih mariborskih srednjih škola; živa aktivnost u slovenskoj sredini i suradnja sa značajnim piscima, intelektualcima, promiče hrvatsku

književnost i kulturu; iz političkih razloga po kazni bit će premješten u Srbiju, čak u Leskovac, no ubrzo slijedi povratak u Maribor; koncem 1930-ih opet je u Kastvu, u Učiteljskoj školi, pomaže đacima, osobito izbjeglicama iz Istre pod fašizmom, sudjeluje u osnivanju još jedne zadruge; no, sokolaško-unitarističke struje, pa i među njegovim Istranima, za zlo mu uzimaju javno očitovanje hrvatstva, pratit će ga to i ondje i u najužemu zavičaju još dugo, čak i u II. svj. ratu i nakon njega; škola u Kastvu zatvara se, premješten je u Petrinju, a početkom uspostave Banovine Hrvatske (1939.) konačno je (1940.) u Zagrebu, gdje je do 1948., i u tom je razdoblju bio je ravnateljem Učiteljske škole; dolaskom NDH opet je kao nepouzdan sklonjen s radnoga mjesta u Sveučilišnu biblioteku, g. 1944. prijevremeno je umirovljen; nadbiskup Stepinac spašava ga od deportacije u njemački koncentracijski logor; dolazi tzv. narodna, komunistička vlast, ova mu pak uskraćuje mirovinu jer „da je njegov rad za vrijeme okupacije bio kvistlinški“, ni nakon istražnoga zatvora i oslobađanja bez dokaza i optužbe, g. 1947., ne daju mu mirovinu; posljednjih godina, od 1948. do 1950., konačno je opet u svojoj Istri: kao profesor Hrvatske klasične gimnazije Biskupskog sjemeništa u Pazinu na čijem je čelu znameniti Božo Milanović; vrativši se u Zagreb, radeći na nekoliko znanstvenih projekata u struci, pedagoškoj i jezikoslovnoj, iznenada umire u 74. godini.

Držim da je kći dr. sc. Jelka Radauš Ribarić, pišući o ocu, bila u najvećoj mogućoj mjeri objektivna, unatoč svima nam suđenoj subjektivnosti, neizbježnoj kada dijete svjedoči o roditelju i obratno. Radi stvari nacionalnoga identiteta i njegove paradigme, radi kontinuiteta u društvenom, intelektualnom, pa i političkom životu istarskih Hrvata, bez obzira na premnoge prekide ili nasrtaje na taj identitet, uzimajući u obzir nekoliko nasilnih skokovitih faza u životu našega nacionalnog bića samo u 20. stoljeću, vrlo bitnim smatram ovaj kćerin zaključak o ocu: „Kad postavimo Josipa Ribarića u vrijeme i prostor, vidimo da je on među istarskim intelektualcima ona karika koja povezuje doba dr. Matka Laginje i djelo dr. Bože Milanovića. Silom istrgnut iz svoje istarske sredine, on je duhom i djelovanjem uvijek ostao povezan sa zavičajem. Njegov život bogat – na znanstvenom, odgojno-obrazovnom, kulturnom, zadružnom, političkom i umjetničkom polju – u svakoj prilici obilježava jedna osnovna crta: duboka humanost i briga za svakog čovjeka. Takvim je ostao u sjećanju svijetu koji su ga poznavali.“

Zato onu u načelu točnu ustvrdu o razmjerno skromnome Ribarićevu doprinosu hrvatskoj dijalektologiji dobronamjerno uzimamo kao u uvjetnu i relativnu. A kako sam se, skromno držim, dosta temeljito bavio posebno istarskim emigrantskim književno-kulturnim i

publicističkim svijetom i krugom između dvaju ratova, dakle istarskim emigrantima pod fašizmom, ustvrđujem da je spomenuta međugeneracijska spona itekako važan element kada je posrijedi činjenica neprekinutosti, kontinuiteta jednoga naroda – u jeziku, pisanoj riječi, kulturi najšire, pa i tada kad je silom neprilika čitava djelatnost plejade istarskih hrvatskih ljudi/stvaralaca, osim nešto svećenstva, bila izmještena iz zavičaja, pretežno u Zagreb, ali i diljem prve Jugoslavije te svijetom. I sam dolazim iz obitelji takve sudbine.

II. Jezikoslovac

Sa svoje pak strane ugledni akademik Božidar Finka, koji je Ribarića osobno poznao, u prilogu *Znameniti Istranin Josip Ribarić kao jezikoslovac* svojedobno će napisati: „Ribarićeva je raznolika zainteresiranost i angažiranost (kulturalna, prosvjetna, znanstvena, nacionalna, društveno-politička) osigurala da mu ime nadživi dnevne prolaznosti i da bude upisano u hrvatsku povjesnicu...“ Svjedoči Finka, tada asistent, o njihovoj suradnji u Institutu za jezik JAZU, a napose je važno ovo svjedočanstvo: „Svakodnevni naši susreti i razgovori pružili su mi obilje stručnih poticaja, ali i mnoštvo dragocjenih obavijesti, među njima je i izravna Ribarićeva obavijest o njegovoj suradnji s Nazorom na oblikovanju Nazorovih pjesama na istarskoj čakavštini... – Njemu je riječ 'Istra' bila jedna od najdražih, najuzvišenijih i najpoetskijih riječi. (Finka citira iz *Istarske Danice*.) – Do Ribarića Istra je dijalektološki bila gotovo 'terra inculta'... Ribarić je u Istri uočio sve dijalekatske varijetete: čakavske, kajkavske, štokavske i njihove kombinacije sa svim glavnim njihovim obilježjima, osobito ikavsko-ekavsko-jekavskim i naglasnim u njihovu vrlo razvedenom prepletanju i terenskom prostiranju, ne zanemarujući ni druga obilježja relevantna u dijalektološkoj klasifikaciji. Dijalekatsku sliku upotpunjuju brojni onomastički podaci (antroponimi, toponimi) te priloženi akcentuirani dijalekatski tekstovi i rječnička zbirka (pretežno iz Vodica), često i s povijesnim i etnogeografskim napomenama i zapažanjima, relevantnima i za dijalekatsku građu i za pučanstvo kao za nositelja te građe, što sve pridonosi da Ribarićeva rasprava ima i mnoga obilježja multidisciplinarnoga znanstvenoga pristupa... Ribarić u svoj dijalektološki rad uključuje i slovensku dijalekatsku problematiku... Osim u dijalektologiji prof. se Ribarić ogledao i u leksikografiji radeći, iako kratkotrajno – jer su ga u tome omele bolest i smrt – na monumentalnom djelu Jugoslavenske akademije, povijesnom Rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika... Na taj se način prof. J. Ribarić znanstveno potvrdio i izvan dijalektološkoga područja kao lingvist od formata.“

Naš prijatelj koji nam jako nedostaje, nedavno prerano preminuli jezikoslovac, akademik Goran Filipi, analizirajući temeljito, duhovito i naglašavajući bitna mjesta, pregledno kako je uvijek pisao znanstvene radove, u prilogu *Romanistički pogled na novo izdanje Ribarićeve studije o istarskim govorima* (misli se i dalje na ono iz 2002.) zaključuje: „Svi smo mi djeca svoga vremena i nitko, pa ma koliko truda ulagao, ne može mu se oduprijeti! Bilo kako bilo, Ribarić je studijom pred nama u ono i u ovo doba dao veliki doprinos kroatistici (bez obzira na to kako se to onda zvalo), a i hrvatskoj znanosti i kulturi uopće i zato je dobro što se to djelo, prilagođeno našem vremenu i prostoru, opet pojavilo nudeći se na prosudbu hrvatskoj kulturnoj javnosti našega vremena koja ni izdaleka nije toliko opterećena problemima koji su pritiskali Josipa Ribarića i njegove suvremenike i koja će, vjerujemo, moći prosuditi i prepoznati njegovu neosporivu vrijednost.“

Knjiga *O istarskim dijalektima* s podnaslovom *Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkoga govora* konačno stavlja točku na i kada je posrijedi sudbina Ribarićeve disertacije, napisane, odlično ocijenjene, ali, rečeno je, s razloga početka I. svj. rata nikad obranjene ni objavljene (u Hrvatskoj); izvorno napisana njemačkim jezikom (*Gruppierung südschlawischer Dialekte der Halbinsel Istrien mit einer Darstellung der Mundart von Vodice in Istrien*), objavljena je prethodno u Beogradu 1940. O razlozima i sudbini ovakvoga puta od rukopisa do knjige može se pročitati na više mjesta pa ovdje o tomu ne ćemo potanko.

Tekst Ribarićeva kapitalnog djela ovako je koncipiran: **Prvi dio.** *Razmještaj južnoslavenskih dijalekata...*. I. Uvod. Službeni jezik pučanstva prema „jeziku općenja“; II. – Romanski i južnoslavenski dijalekti. Romanski: Mletački; Istroromanski (istriotski); Istrorumunjski. – Južnoslavenski: Slovenski kajkavski; Kajkavsko-čakavski; Sjevernočakavski; Pretežno ikavski čakavski; Ikavski južnočakavski; Štokavsko-čakavski; Crnogorski jekavski štokavski (kojemu se bio Ribarić posebno opsežno posvetio, ali za života nije dovršio rad na temi). **Drugi dio.** *Opis vodičkoga govora.* Nauk o glasovima. U nekoliko točaka i podpodjela – Vokalizam; Konsonantizam; Asimilacija i disimilacija (dakle, jednačenje i razjednačivanje glasova, *op. B. D. B.*). Metateza (znači premetanje i/ili zamjenjivanje, *op. B. D. B.*). Nauk o naglasku i oblicima. Naglasak u riječi. Naglasak u rečenici. Oblici (vrste riječi): Imenice (s podpodjelom). Zamjenice (s podpodjelom). Pridjevi. Brojevi. Prilozi. Glagoli. Slijedi Sintaksa. Prema kraju *primjeri tekstova*. Rječnik i Literatura. Dakle, iscrpno i pregledno, iznimno sustavno.

[Prof. Pliško ovako najsazetije opisuje sadržaj knjige: „U uvodu prvoga dijela kritički govori o austrougarskim popisima pučanstva prema 'jeziku općenja' te, kao i Rešetar i dr., sumnja u vjerodostojnost njihovih iskaza o etničkoj pripadnosti istarskoga stanovništva. Zatim navodi romanske govore (mletački, istriotski, istrorumunjski) i njihovu rasprostranjenost te nešto opširnije govori o jezičnim značajkama južnoslavenskih dijalekata u Istri, o njihovoj rasprostranjenosti, mjestima, govornicima, prezimenima i dr. U drugom dijelu opsežno opisuje govor Vodica, dodavši uzorke teksta i mali rječnik. Ta je studija (kojom se poslužio među ostalim i Petar Skok u *Etimologijskom rječniku*) istodobno i vrelo povijesnih i demografskih podataka o Istri s početka XX. stoljeća.“]

Gordana Crnković u izd. Hrvatskog radija 1993. objavljuje naslov *Hrvatski jezikoslovci* (od Bartola Kašića iz 16. st. do 2. polovice 20 st., njih 33), u kojemu je biranom društvu i Ribarić.

* * *

Od časopisnih/periodičkih izdanja i novijih knjiga drugih autora, Ribarićeve priloge nalazimo ponovno tiskane vrlo često u *Buzetskome zborniku* (dalje: BZ), osobito uz radove za sjever Istre prezaslužnoga Bože Jakovljevića, zatim, primjerice, kod prof. dr. sc. Milorada Nikčevića u *Perojskom kulturnopovijesnom mozaiku* itd.

III. Sakupljački rad

Glede Ribarićeva sakupljačkoga rada i obradbe narodne, pučke usmene baštine i predaje poglavito svoga najužeg zavičaja, držao bih se najprije tekstova u BZ: (1990.) Jelke Radauš-Ribarić: *Jedna zbirka narodnih pjesama iz Ćićarije iz početka 20. st.*, i (1996.) Tanje Perić-Polonijo: *Josip Ribarić – znameniti Istranin i sakupljač usmenih pjesama iz Ćićarije početkom 20. stoljeća.*

Knjiga *Narodne pjesme Ćićarije / zapisao Josip Ribarić* (IKD „Juraj Dobrila“, Pazin, 1992.) najprije sadrži kratku bilješku o Ribarićevu životu, potom uvodni tekst folkloristice Tanje Perić-Polonijo, nakon čega slijede pjesme, njih 124 (120 cjelovitih i nešto fragmenata) u, prema priređivačici okupljenim pjesmama, skupine/cikluse, ukupno njih 8 s dodatkom: junačke, ljubavne – razne, nabožne i legende, lirske – različite, šaljive, dječje, molitvice, običajne, i dodatak (5 pjesama iz drugih krajeva: Karojba, Štefanići /bit će Štifanići!/ kod Baderne i Mali Lošinj). Pretežu deseterci, 11-erci i 12-erci, ima i kraćih stihova, osmeraca i sl.

Uza svaku pjesmu u rečenoj knjizi navode se kazivači i mjesto, a nakraju je popis pjesama prema prvome stihu te podatci o kazivačima (od 1906. do 1908., kada je Ribarić pjesme zapisivao) te popis kazivača i pjesama koje su kazivali. Dragocjene su u tome sakupljačkom radu Ribarićeve napomene, bilješke i tumačenja. Pjesme je započeo zapisivati za vrijeme studiranja u Beču. Svaki je sakupljački rad ovoga tipa – ne samo za struku nego i za cjelokupnu kulturu jednoga naroda – od neprocjenjive vrijednosti i važnosti. Za Ribarića su narodne pjesme „dokument“ o životu i ogledalo ljudske duše. Koja su sve mjesta zastupljena svojim kazivačima, može se lako provjeriti prelistavanjem, dapače čitanjem ovih zapisa/knjige. Doktorica Perić-Polonijo zaključuje: „Čini se... da lirski karakter i posebna otmjenost pojedinih stihova u ovom izboru mogu pružiti zadovoljstvo u čitanju ove poezije. Pored tipičnijih istarskih motiva prikazuju se pjesme, varijante i kontekst tih pjesama unutar posebno istarskog, ali i hrvatskog i šireg mediteranskog kruga.“

IV. U Parizu

Naposljetku, ali vrlo, vrlo bitno... *La question de l'Adriatique: étudiée et présentée: L'Istrie / par J. Ribaric, F. de Sisic et N. Zic.* (Jadransko pitanje: proučeno i prikazano: Istra, Pariz, 1919.); u suautorstvu je s povjesničarom Ferdom Šišićem (autorom, primjerice, *Hrvatske povijesti, Povijesti hrvatskoga naroda* itd.) i geografom te kulturnim povjesničarom Nikolom Žicem (autorom npr. dvosveščane studije o Istri i Istranima: *Istra I. /Zemlja/ i Istra II. /Antropogeografsko stanje potkraj svjetskog rata // misli se na I. svj. r.*). Naime, riječ je o građi za parišku Mirovnu konferenciju 1919-20., koja je građa poslužila izaslanstvu Kraljevine SHS o dokazivanju svoga prava (a zapravo prava Hrvatā) na Istru, Rijeku i Jadran općenito. Znamo kako je stvar završila, naime talijanskom okupacijom i ubrzo nakon toga uspostavom fašističkoga terora, pokušajem posvemašnjega odnarođivanja slavenskoga življa i sl. No, konferencija u sličnu svrhu i u istome gradu, samo 1946., polučila je, poznajemo priču, sasvim drukčiji ishod. U spomenutome sveščiću argumenata trojice suautora najprije se vrlo sažeto, ilustrativno, mjestimice konkretnim brojkama i neupitnim podacima objašnjava zemljopisni pojam Istre, isto-kvarnerskoga otočja i Primorja, zemljopisna konfiguracija područja, gospodarski uvjeti i činjenice, etnografska slika uvelike u prilog slavenskoga, hrvatskoga i slovenskog, življa prema svim dotad poznatim i provedenim popisima pučanstva. Zatim trojica autora donose pregled povijesti rečenoga ozemlja od prvih početaka te, vrlo bitno, stvarne etnografske pokazatelje po pojedinim izabranim mjestima, kako bi se pokazala manipulacija službenim statistikama.

Spomen Nikole Žica, Ribarićeva bliskog ne samo suradnika nego i prijatelja, neizbježno podsjeća na posvetu oca Josipa sinu Ljubomiru Ribariću 1937. g. *Na badnjak i Božić*, kada je otac sinu darovao spomenuto Žicovo dvoknjižje; citiram posvetu:

„Dragi moj sinko!

Poklanjam Ti ovu knjigu o 'Istri – zemlji', onu drugu o 'Istri – čovjeku' za Božić 1937. Neka tuga obuzima me, dok Ti pišem na sam Božić ove retke. Pred sobom gledam te dvije prekrasne i umne radnje jednoga od najboljih i najintimnijih svojih prijatelja. Koliko li je ljubavi i energije izlio pisac u dotjerano ovo djelo o našoj nesretnoj užoj domaji! Nas starijih, koji smo doživjeli slom svojih snova i tragediju preporoda Istre, skoro će nestati. Možda ćemo se brzo rasti i s pogledom iz Kastva na snijegom ovjenčanu Učku i Sišol, na divnu Liburniju i izgubljeni Cres, na ovo sinje Kumičićevo more i na Nazorove 'dolčiče', pak Te baš zato molim i živo želim, da u svojoj mladoj duši čuvaš i njeguješ uspomenu na Istru i ljubav prema njoj, tj. prema zemlji i ljudima – Hrvatima i Slovencima. Pročitaj i prouči obje knjige i naoružaj se znanjem u borbi za oslobođenje te nama nepravdom otete zemlje. Tvoj tata“

Umjesto zaključka: čitati intelektualca Josipa Ribarića, proučavati njegov život, rad i cjelokupan opus, te njegovati uspomenu na nj – na primjeren je način posredujući i prenoseći mlađim naraštajima u novome vremenu i drukčijim (ne)prilikama..., to bih ovom prigodom, ako je umjesno, poručio svima nama. Nakraju: zašto na Ćićariji, možda baš u Vodicama ne pokušati pokrenuti kakav, makar i povremen, jezično-književni skup nadahnut Ribarićevim djelom? Pa samo na rubovima našega poluotoka imamo četiri sveučilišta na kojima se, među ostalim, mogu studirati slavistika i romanistika – naime, njihove filologije u širem (književnom i jezičnom) i užemu (jezičnom) smislu...

Josip Ribarić u Parizu 1919.

(izvor: J. R.: *O istarskim dijalektima*, „Josip Turčinović“, Pazin, 2002.)